

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В. о. декана факультету
міжнародних економічних
відносин та туристичного
бізнесу

Тетяна МІРОШНИЧЕНКО

«20» серпня 2023р

Робоча програма навчальної дисципліни

Конфліктологія
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 24 «Сфера обслуговування»
спеціальність 242 «Туризм»
освітня програма "Міжнародний туристичний бізнес"
вид дисципліни за вибором
(обов'язкова/ за вибором)
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2023/ 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

«29» серпня 2023 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Панасенко Г. С., кандидат політичних наук, доцентка, доцентка кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
Протокол від «28» серпня 2023 року, № 1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

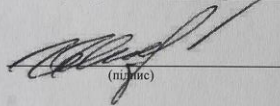
Анатолій ПАРФІНЕНКО

(підпис)

Програму погоджено з гаранткою освітньо-професійної програми

«Міжнародний туристичний бізнес»

Гарантка освітньо-професійної програми «Міжнародний туристичний бізнес»

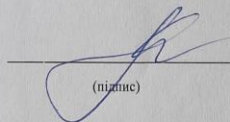
Ірина ШАМАРА

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від «29» серпня 2023 року, № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

(підпис)

ВСТУП

Програму дисципліни «Конфліктологія» складено відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародний туристичний бізнес».

підготовки бакалавра,

за спеціальністю 242 «Туризм».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів із загальною теорією конфлікту як соціального феномену, з поняттями, методами, концепціями теоретичної конфліктології; формування вмінь діагностувати, прогнозувати, регулювати конфлікти, а також вміння позитивно сприймати конфлікт та прагматично його використовувати; набуття навичок наукового дослідження міжнародних конфліктів.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК4. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК8. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК9. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК13. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК14. Здатність працювати в команді та автономно.

- формування наступних фахових (спеціальних) компетентностей:

ФК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ФК4. Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління.

ФК9. Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах.

ФК13. Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації.

ФК14. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

ФК18. Знання засад дипломатичної та консульської служби, дипломатичного та ділового протоколу та етикету, уміння вести ділове листування українською та іноземними мовами.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-
Семестр	
5-й	-
Лекції	

26 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
26 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
68 год.	-
Індивідуальні завдання (в т. ч.)	
-	-

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми (стандарту) студенти повинні досягти таких результатів навчання:

ПРН9. Організувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.

ПРН11. Володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності.

ПРН12. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.

ПРН13. Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.

ПРН14. Появляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

ПРН15. Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.

ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

ПРН17. Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.

ПРН18. Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.

ПРН19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.

ПРН20. Виявляти проблемні ситуації і пропанувати шляхи їх розв'язання.

ПРН21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

ПРН22. Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

ПРН 25. Володіти практикою ефективного управління і розв'язання конфліктів.

ПРН26. Використовувати правила цивілізованого спілкування у ділових справах мати на увазі принципи поведінки ділових партнерів, які сприяють створенню умов для забезпечення взаємовигідних стосунків.

Обов'язковою складовою частиною навчального процесу є самостійне опрацювання відповідної наукової та спеціальної літератури. Передбачено самостійну роботу з підручниками, посібниками, навчальною та довідковою літературою.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет, зміст, структура та завдання «Конфліктології». Статус та значення конфліктології. Конфлікт у сучасному суспільстві

Конфліктологія як автономна наукова галузь. Предмет та зміст дисципліни. Напрямки, статус та значення конфліктології у сучасному суспільстві.. Проблема конфлікту в сучасній науці. Функції конфліктології. Методи вивчення конфліктів. Основні теоретичні підходи до вивчення та аналізу конфліктів. Загальна теорія конфлікту.

Тема 2. Конфлікт та його природа. Конфлікт як соціальне явище. Поняття, причини, функції та типологія конфліктів

Поняття та природа конфлікту. Причини виникнення конфліктів і їх аналіз. Класифікація конфліктів за різними ознаками. Трагування поняття “конфлікт” та “соціальний конфлікт”. Класифікації конфліктів, основні ознаки. Форми та рівні прояву конфлікту. Функції соціального конфлікту.

Тема 3. Основні структурні характеристики конфлікту. Динаміка конфлікту та механізми його виникнення. Конфліктна ситуація та інцидент

Структура конфлікту. Умови виникнення конфлікту. Механізм виникнення конфлікту. Соціально-психологічні фактори виникнення конфлікту. Динаміка конфлікту. Поняття конфліктної ситуації та «інцидент». Управління конфліктною ситуацією. Основні учасники конфліктної ситуації та вирішення конфліктних ситуацій у колективі.

Тема 4. Особистість як суб'єкт конфлікту. Конфлікт як форма поведінки. Діагностика конфліктів. Процес управління конфліктами. Кадровий менеджмент як джерело конфліктів

Індивідуально-психологічні особливості суб'єктів конфліктів. Особливості сприйняття конфліктної ситуації. Кадровий менеджмент як джерело конфліктів. Характеристика та типологія поведінки в конфлікті. Фактори впливу на поведінку людини в конфлікті.

Поняття конфліктного моніторингу, когнітивної карти конфлікту. Динамічний аналіз. Діагностика конфлікту. Прогнозування конфлікту.

Помилки в процесі оцінки результатів праці як джерело конфліктів. Допомога керівника у самовизначенні підлеглих та їх професійній адаптації. Трудова дисципліна та етика звільнення.

Тема 5. Проблема запобігання, регулювання та розв'язання конфліктів. Діапазон можливих виходів із конфлікту. Наслідки конфліктів. Статична та динамічна характеристика конфлікту

Імовірні результати конфлікту та форми його завершення. Запобігання конфлікту. Регулювання конфлікту. Розв'язання конфлікту. Діапазон можливих виходів із конфлікту. Наслідки конфліктів. Конструктивні та деструктивні форми вирішення конфліктів. Управлінські методи завершення конфліктів. Трансформація конфлікту. Стимулювання конфлікту. Поступове згладжування протиріч. Прийняття оптимальних рішень у конфліктних ситуаціях.

Наслідки конфліктів. Динаміка конфлікту.

Тема 6. Конфлікт як форма комунікації. Бар'єри непорозуміння та шляхи їх подолання

Комунікативний процес в організації. Причини та засоби подолання бар'єрів непорозуміння. Раціональна поведінка в умовах конфлікту. Переговорний процес як засіб урегулювання конфліктних ситуацій. Стратегії взаємодії з партнерами по переговорах. Принципи успішного ведення переговорів та їх недоліки. Мета та основні принципи переговорів в ході конфлікту.

Тема 7. Типологізація сучасних конфліктів. Політичні та міжнародні конфлікти в сучасному суспільстві. Війна як міжнародний конфлікт

Внутрішньоособистісний конфлікт: сутність і проблеми попередження та розв'язання. Міжособові конфлікти в сучасному суспільстві. Сутність та типологія групових конфліктів. Міжгрупові конфлікти. Конфлікти в організаціях. Сімейні конфлікти. Сутність та типологія масових конфліктів. Особливості політичного конфлікту. Поняття та причини міжнародного конфлікту. Типологізація міжнародних конфліктів. Особливості окремих типів міжнародних конфліктів. Сила як об'єкт міжнародного конфлікту. Сила як регулятор міжнародного конфлікту. "Баланс сил" як середовище міжнародного конфлікту. Управління міжнародним конфліктом. Ступінь насильства, що застосовується в конфлікті. Внутрішні інтернаціоналізовані конфлікти, або „змішані війни”.

Тема 8. Конфліктність у системі «Керівник – колектив» та шляхи

управління нею

Специфіка організаційного конфлікту. Трудовий колектив як середовище виникнення конфліктів. Причини трудових конфліктів та їх вирішення. Основні причини конфліктів у системі «Керівник – колектив». Рекомендації керівникам та підлеглим щодо вирішення конфліктних ситуацій у системі «Керівник-колектив». Конфліктність під час упровадження інновацій. Потенційна конфліктність у невиробничій сфері. Ділове спілкування на підприємствах невиробничої сфери. Методи роботи із запереченнями.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Предмет, зміст, структура та завдання «Конфліктології». Статус та значення конфліктології. Конфлікт у сучасному суспільстві	12	2	2			8
Тема 2. Конфлікт та його природа. Конфлікт як соціальне явище. Поняття, причини, функції та типологія конфліктів	12	2	2			8
Тема 3. Основні структурні характеристики конфлікту. Динаміка конфлікту та механізми його виникнення. Конфліктна ситуація та інцидент	16	4	4			8
Тема 4. Особистість як суб'єкт конфлікту. Конфлікт як форма поведінки. Діагностика конфліктів. Процес управління конфліктами. Кадровий менеджмент як джерело конфліктів	16	4	4			8
Тема 5. Проблема запобігання, регулювання та розв'язання конфліктів. Діапазон можливих виходів із конфлікту. Наслідки конфліктів Статична та динамічна характеристика конфлікту	16	4	4			8
Тема 6. Конфлікт як форма комунікації. Бар'єри непорозуміння та шляхи їх подолання	12	2	2			8
Тема 7. Типологізація сучасних конфліктів. Політичні та міжнародні конфлікти в сучасному суспільстві. Війна як міжнародний конфлікт	24	6	6			12
Тема 8. Конфліктність у системі «Керівник – колектив» та шляхи управління нею	12	2	2			8
Усього годин	120	26	26			68

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1.	Тема 1. Предмет, зміст, структура та завдання «Конфліктології». Статус та значення конфліктології. Конфлікт у сучасному суспільстві	2
2.	Тема 2. Конфлікт та його природа. Конфлікт як соціальне явище. Поняття, причини, функції та типологія конфліктів	2
3.	Тема 3. Основні структурні характеристики конфлікту. Динаміка конфлікту та механізми його виникнення. Конфліктна ситуація та інцидент	4
4.		
5.	Тема 4. Особистість як суб'єкт конфлікту. Конфлікт як форма поведінки. Діагностика конфліктів. Процес управління конфліктами. Кадровий менеджмент як джерело конфліктів	4
6.		
7.	Тема 5. Проблема запобігання, регулювання та розв'язання конфліктів. Діапазон можливих виходів із конфлікту. Наслідки конфліктів Статична та динамічна характеристика конфлікту	4
8.		
9.	Тема 6. Конфлікт як форма комунікації. Бар'єри непорозуміння та шляхи їх подолання	2
10.	Тема 7. Типологізація сучасних конфліктів. Політичні та міжнародні конфлікти в сучасному суспільстві. Війна як міжнародний конфлікт.	6
11.		
12.		
13.	Тема 8. Конфліктність у системі «Керівник – колектив» та шляхи управління нею	2
	Разом	26

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	<i>Тема 1. Предмет, зміст, структура та завдання «Конфліктології». Статус та значення конфліктології. Конфлікт у</i>	8

	<p><i>сучасному суспільстві</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - дослідити проблему конфлікту в сучасній науці; - охарактеризувати два основні підходи до аналізу конфліктів: природничо-науковий, гуманітарний; - зробити порівняльний аналіз діалектичної теорії конфлікту з конфліктним функціоналізмом; - сформулювати особливості конфліктології як автономної наукової галузі; - дослідити діяльність різноманітних організацій, які створені для виконання практичної функції конфліктології; <p>- зробити доповідь-екскурс за темою «Особливості етнонаціональних конфліктів у різних країнах» (загальна теорія конфлікту Р. Руммеля, теорія конфлікту К. Боулдінга, концепція структурного насильства Й. Галтунга.);</p> <p>- мати уявлення про конфлікт в роботах філософів Стародавнього Світу;</p> <p>- концепції політичного конфлікту періоду Середньовіччя;</p> <p>- як розглядався конфлікт в філософії Нового Часу?</p> <p>- підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань</p>	
2.	<p><i>Тема 2. Конфлікт та його природа. Конфлікт як соціальне явище. Поняття, причини, функції та типологія конфліктів</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - довести, що люди є рушійною силою конфлікту; - схематично зобразити роль конфлікту в системі життєдіяльності суспільного організму; - зробити порівняльний аналіз форм проявлення конфлікту: пасивних, активних, проміжних; - дослідити позитивні функції конфлікту; - класифікація причин конфліктів М. Дойча та В. Лінкольна. Порівняльний аналіз; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань 	8
3.	<p><i>Тема 3. Основні структурні характеристики конфлікту. Динаміка конфлікту та механізми його виникнення. Конфліктна ситуація та інцидент</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - дослідити варіанти ескалації конфлікту; 	8

	<ul style="list-style-type: none"> - параметри конфліктів; - визначити основні форми управління конфліктом; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань 	
4.	<p><i>Тема 4. Особистість як суб'єкт конфлікту. Конфлікт як форма поведінки. Діагностика конфліктів. Процес управління конфліктами. Кадровий менеджмент як джерело конфліктів</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - детально дослідити типологію поведінки в конфлікті А Рапопорта; - детально дослідити типологію поведінки в конфлікті Томаса-Кілменна; - охарактеризувати фактори, що сприяють співробітництву в конфлікті (М. Вінер, К. Рей); - соціально-статусні розбіжності поведінки в конфліктах; - провести власне дослідження щодо конфліктних особистостей (на прикладі студентів власної групи); - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань 	8
5.	<p><i>Тема 5. Проблема запобігання, регулювання та розв'язання конфліктів. Діапазон можливих виходів із конфлікту. Наслідки конфліктів Статична та динамічна характеристика конфлікту</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - дослідити ефективність окремих результатів завершення конфлікту; - описати засоби інституалізації конфлікту; - охарактеризувати засоби подолання гніву; - основні підходи до регулювання конфліктів; - процедури втручання в конфлікт, спрямовані на попередження, регрес або розвиток конфлікту; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань 	8
6.	<p><i>Тема 6. Конфлікт як форма комунікації. Бар'єри непорозуміння та шляхи їх подолання</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - порівняйте комунікативний, інтерактивний і перцептивний аспекти спілкування і їх функції в конфлікті; - опишіть причини виникнення бар'єрів непорозуміння; - дайте характеристику видів бар'єрів непорозуміння; 	8

	<ul style="list-style-type: none"> - опишіть технології раціональної поведінки в конфліктних ситуаціях; - визначте склад «кодексу поведінки» в конфліктах; - укажіть принципові відмінності форм ефективної критики; - тактика ведення переговорів (на прикладі кількох націй); - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань 	
7.	<p><i>Тема 7. Типологізація сучасних конфліктів. Політичні та міжнародні конфлікти в сучасному суспільстві. Війна як міжнародний конфлікт</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - сформулювати три ключових аргументи на користь застосування кількісної методології дослідженні міжнародних конфліктів; - пояснити компоненти формули людської самоповаги у. Джемса; - механізми психологічного захисту особистості; - дослідження С Розенцвейга; - конфлікту, конфліктна ситуація, предмет конфлікту; - кризові періоди розвитку родини; - причини виникнення конфліктів поколінь; - різні визначення політичного конфлікту; - запропонувати інноваційні шляхи регулювання та розв'язання політичних конфліктів; - порівняйте декілька підходів (за власним вибором) до розв'язання політичних конфліктів; - міжособистісні політичні конфлікти; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань - запропонувати план врегулювання міжнародного конфлікту (за вибором); - чому філософи створили так багато різних пояснень війни і не дійшли єдиної думки? - критично проаналізувати філософське трактування проблеми війни та миру (за вибором); - особливості окремих типів міжнародних конфліктів; - внутрішні інтернаціоналізовані конфлікти, або «змішані війни»; - терор як засіб масової психологічної поразки; - конфлікт і комунікація: використання контрольованої 	12

	<p>комунікації в міжнародних відношеннях;</p> <ul style="list-style-type: none"> - національно-визвольні війни як особлива категорія міжнародних конфліктів; - пояснити поняття «китайська азбука конфліктного управління»; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань 	
8.	<p><i>Тема 8. Конфліктність у системі «Керівник – колектив» та шляхи управління нею</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - типологія конфліктів в організаціях; - виробничі конфлікти; - трудові конфлікти; - страйки і локаути як засоби впливу при розв’язанні трудових конфліктів; - способи запобігання і розв’язання інноваційних конфліктів; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань 	8
	Разом	68

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено.

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Конфліктологія» застосовуються наступні методи навчання:

1. Організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:
  - словесні: бесіда, лекція;
  - наочні: ілюстрація, демонстрація;
  - практичні: завдання, навчальні задачі, реферати, доповіді тощо.
2. Стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:
  - формування інтересу до навчання: пізнавальні кейси, навчальні «екскурсії», методи емоційного/ «оціночного» стимулювання тощо;
  - формування почуття обов’язку і відповідальності: методи навчальних заохочень, досягнень, навчальних вимог;
  - організації і здійснення навчальних дій і операцій: перцептивні, словесні, наочні, аудіовізуальні, практичні;

- логічні: індуктивні, аналогії;
  - гностичні: проблемно-пошуковий, репродуктивний (інструктаж, ілюстрація, пояснення, практичне тренування);
  - самоврядування навчальними діями: самостійна робота.
3. Контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: творчі, проблемно-пошукові.
4. Бінарні, інтегровані (універсальні):
- навчальна робота під керівництвом викладача (семінарські заняття): кейси, самостійні письмові роботи, ситуативні задачі тощо;
  - самостійна робота здобувачів поза контролем викладача - самостійна робота вдома/на семінарських заняттях, котра сприяє виробленню навичок самостійної пізнавальної діяльності.

Отже, в процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія; наочні: наприклад, ділова гра; практичні: науково-дослідні завдання. Крім того, важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані із постановкою наукової гіпотези, розгляд якої має знайти відображення в навчальній діяльності студентів.

Основними формами навчання є лекції, семінарські завдання, самостійна робота студентів.

8. Методи контролю

Контроль за рівнем підготовки студентів здійснюватиметься, як: поточний (перевірка знань на семінарах, за допомогою поточних контрольних робіт та самостійних домашніх завдань); підсумковий (у вигляді екзамену).

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних і семінарських занять;
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проєктних завдань;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу;
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати розрахункові, ситуаційні та евристичні задачі;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати їх.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;

- письмового експрес-контролю;
- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- розв'язування ситуаційних задач;
- виконанням індивідуальної роботи (реферати, доповіді).

Впродовж семестру проводиться поточний контроль. Оцінка успішності студента є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою.

У кінці семестру сумуються всі отримані студентом бали за аудиторну та позааудиторну роботу. Вказані вище види і форми засвоєння навчального курсу дають можливість набрати 60 балів.

Критерії оцінювання

За виступ на семінарському занятті студент може отримати від 1 (доповнення, уточнення після відповіді або виступу іншого студента) до 3 (розгорнутий аналіз питання із залученням даних наукових статей, монографій, статистичних даних, схем, тощо) балів. Написання реферату або підготовка презентації за темою, яка була задана викладачем, за умови, що реферат (презентація) відповідає вимогам щодо його змісту, обсягу та оформлення (наявність обґрунтованого змістом плану роботи, посилання по тексту, номери сторінок, список літератури тощо) може бути оцінене до 3 балів.

Поточний контроль передбачає написання тестів або письмової самостійної роботи з питань, що розглядались у відповідних темах. На оцінювання роботи виноситься максимально 1 бал.

Вивчення дисципліни також передбачає ґрунтовний аналіз твору або фільму (рекомендовані викладачем або за вбором здобувача) за схемою, наданою лектором. Такі види роботи оцінюються максимум 3 бали.

Програмою передбачено написання 2-х есе, що оцінюються по 5 балів кожне.

За наявності ректорської контрольної роботи, яка буде прирівнюватися до поточної контрольної роботи, студент може набрати до 10 балів, що включені до поточної успішності.

Програмою передбачено можливість отримання додаткових балів за певні види активності: наприклад, публічні виступи під час круглих столів, дебатів, конференцій, написання постів в соціальних мережах (за тематикою курсу) тощо. Кожен подібний вид роботи оцінюється максимум в 3 б. Можливість отримання додаткових балів узгоджується заздалегідь із викладачкою.

Якщо здобувачі вищої освіти в результаті своїх активностей протягом семестру (поточна успішність) набирають більше 60 балів, то підсумкова поточна успішність усе одно оцінюється максимум в 60 балів.

Отже, загальна максимальна сума балів (поточних) за семестр – 60.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 90 хвилин.

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Теоретичне питання 1 – 10 балів

Теоретичне питання 2 – 10 балів

Практичне (ситуативне) завдання (20 балів).

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент одержує загальну нульову оцінку (0).

Відповідно, максимальна кількість набраних балів із вивчення дисципліни становить 100 балів.

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

1-2 питання білету:

10 балів – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, грамотно, вільно та аргументовано його викладає, наводить визначення основних понять, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого питання, правильно інтерпретує основні принципи і положення, демонструє розуміння етапів переговорного процесу, виявляє знання основної і додаткової літератури з дисципліни;

7–9 балів – здобувач вищої освіти в достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та грамотно його викладає, але подекуди недостатньо аргументовано, лише розкриває зміст поставленого питання, використовує лише обов'язкову літературу, демонструє тільки загальне розуміння суті дисципліни, значення конфліктології та процесу переговорів в системі наукового знання;

4–6 бали – здобувач вищої освіти загалом володіє навчальним матеріалом, але не демонструє цілісності засвоєних знань, відповідь має неузгоджений характер, присутні невідповідності у відповіді щодо основного понятійно-категоріального апарату дисципліни, а також граматичні помилки; відсутнє розуміння специфічності конфліктологічного та переговорного процесів в міжнародних відносинах та повсякденному житті;

2–3 бали – здобувач вищої освіти володіє матеріалом фрагментарно та поверхнево, недостатньо розкриває зміст поставлених питань, демонструє непослідовне трактування етапів зародження та розвитку конфлікту, плутається в об'єкті та предметі дослідження, не володіє термінологією, не знає видатних персоналій, демонструє низьку грамотність.

3 питання білету:

20 балів – здобувач вищої освіти виконує індивідуальну (творчу) роботу, яка демонструє самостійний (науковий) характер, логіку викладу матеріалу, в повній мірі розкриває сутність питання, що досліджується; специфіку конфліктологічних процесів; містить авторську аналітику.

До 15 балів – здобувач вищої освіти в достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, грамотно, вільно та аргументовано його викладає, глибоко розкриває, проте не всебічно аналізує поставлене питання, правильно інтерпретує основні принципи і положення,

демонструє розуміння етапів конфлікту, виявляє знання основної і додаткової літератури з дисципліни, а також демонструє достатній рівень самостійної роботи;

До 10 балів – здобувач вищої освіти в достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, грамотно його викладає, але подекуди недостатньо аргументовано, лише розкриває зміст поставленого питання, використовує лише обов'язкову літературу, демонструє тільки загальне розуміння суті дисципліни, значення конфліктологічного процесу в системі наукового знання;

До 5 балів оцінюється робота, якщо вона не демонструє власну специфіку дослідження, не змістовна, відповідь має неузгоджений характер, а також граматичні помилки; не в повній мірі відображена специфіка конфлікту в ситуації, що була запропонована, відсутнє авторське бачення перспективності міжкультурних/міжособистісних тощо стосунків.

У разі настання / подовження дії **обставин непереборної сили** здобувачам вищої освіти денної форми навчання надається можливість скласти **екзамен дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Конфліктологія».

9. Схеми нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота											Сума	Екзамен	Разом
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Есе 1	Есе 2	Аналіз твору або фільму	60 (мін. 20 - з урахуванням всіх видів робіт)	40	100 (мін. - 50)
4	4	7	7	7	4	10	4	5	5	3			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання

90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендоване методичне забезпечення

Конфліктологія та теорія переговорів: методичні рекомендації до семінарських та практичних занять, самостійної роботи, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»)/ укл. Г. С. Панасенко. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2021. 44 с.

Основна література

1. Безрук О. О., Панасенко Г. С. Проблеми врегулювання конфліктів низької інтенсивності: фактор переговорів // Education, Law, Business Cartero Publishing House Madrid, Spain. 2019. С. 183 – 188
2. Борг Дж. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. Х. : Фабула. 2019. 304 с.
3. Гладуелл М. Розмови з незнайомцями. Що слід знати про людей, яких ми не знаємо. К. : КМ-БУКС. 2020. 352 с.
4. Зернецька О. В. Глобальна комунікація. К. Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2017. 350 с.
5. Калаур С., Фалинська З. Соціальна конфліктологія: Навч. посібник. Тернопіль: Астон. 2010. 360 с.
5. Конфліктологія та теорія переговорів. Яхно Т., Куревіна І. Видавництво : Центр учбової літератури. 2021. 168 с.
6. Лефтеров В.О., Ігнат'єва І. І., Цуркан О. В. Соціологія конфлікту // Навчально-методичний посібник (для студентів факультету психології, політології та соціології) О.: Фенікс 2019. URL <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14472>
7. Лівін М., Полудьонний І. Простими словами. Як розібратися у своїх емоціях. К. : Наш Формат. 2020. 224 с.
8. Памук О. Химерність моїх думок. Х. : Фоліо. 2017. 512 с.
9. Партико Н. В. Психологія конфліктів Л.: видавництво Львівської політехніки. 2019. 132 с.
10. Панасенко Г. С. Вплив сучасних світових конфліктів на розвиток міжнародного туризму Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм» Випуск 9, С. 63-73
11. Панасенко Г. С Динаміка мовних конфліктів у XXI столітті Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна (серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»). 2018. №6. С. 143-147
12. Панасенко Г. С. Епоха воєнної асиметричності: основні гравці сучасності // Збірка праць Харківського національного педагогічного університету «Сучасне суспільство: політичні науки». 2020, Випуск 2 (21). С. 58-73
13. Панасенко Г. С., Шманатов М. С Спроби порушення цілісності світового господарства застосуванням сучасних методів ведення нетрадиційної війни: досвід України / Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм, (11), 2020, с. 15–22.
14. Подлепіна П. О., Панасенко Г. С. Особливості конфліктів та конфлікт-менеджменту на підприємствах індустрії гостинності Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Гостинність, сервіс., туризм: досвід, проблеми, інновації» м. Київ 14-15 квітня 2022 р.

15. Попов І., Іщенко Н., Щелін П. Конфлікти, що змінили світ. Фоліо. 2020. 186 с.
16. Соціальна конфліктологія: підручник / Л. Й. Гуменюк; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2015. 563 с.
17. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів : Підручник / Є. Б.Тихомирова, С.Р. Постоловський. Рівне : Перспектива, 2017. 240 с.
18. Berne Eric. Games People Play The psychology of human relationships URL http://rrt2.neostrada.pl/mioduszezowska/course_2643_reading_3.pdf
19. Carnegie Dale. How to win friends influence people? URL https://images.kw.com/docs/2/1/2/212345/1285134779158_htwfaip.pdf

Допоміжна література

1. Гарт С., Годсон В. К. Клас без провини. Інструменти для розв'язання конфліктів і сприяння розвитку міжособистісного інтелекту / Перекл Олійник О. Х: Ранок. 2020. 256 с.
2. Герасіна Л. М., Требін М. П., Сахань О. М., Воднік В. Д., Конфліктологія. Загальна та юридична. Х. :Право. 2021. 224 с.
3. Пірен М. Конфліктологія. К. : МАУП. 2007. 360 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Бібліотека «пси-фактора» <http://psyfactor.org/lybr.htm>
2. Організація з безпеки та співробітництва в Європі (Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)) <http://www.osce.org>
3. Організація об'єднаних Націй (United Nations) <http://www.un.org/>
4. Програма розвитку ООН (UNDP) <http://www.undp.org>
5. Рада Європи (Council of Europe) <http://www.coe.int>
6. Спеціалізована установа ООН з питань освіти, науки, культури та комунікацій (UNESCO) <http://www.unesco.org>
7. Фонд «Демократичні ініціативи». <http://www.dif.org.ua>
8. Центральна Європейська Ініціатива (Central European Initiative) <http://www.ceinet.org>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії **обставин непоборної сили** освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Конфліктологія»/